

Лук'янова Лариса Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-0982-6162>

larysa.lukianova@gmail.com

ЗАКОНОДАВЧЕ УРЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ: ПРИЙНЯТИ ЗАКОН ЧИ МОЖЕМО ЩЕ ПОЧЕКАТИ ...

Анотація. *Оглядова стаття присвячена проблемі законодавчого урегулювання освіти дорослих в Україні. Схарактеризовано ключову роль, яку наразі відіграє освіта дорослих у вирішенні багатьох економічних викликів, подоланні соціальної нерівності, формуванні у суспільстві відповідальності та довіри, покращенні психологічного здоров'я людей різного віку; висвітлено розвиток цього освітнього напрямку як невід'ємної складової освіти впродовж життя.*

Обґрунтовано значення нормативно-правового забезпечення освіти дорослих та доведено важливість створення законодавчої бази в Україні, вагомість якої посилюється умовами, спричиненими військовою агресією російської федерації. Проаналізовано законодавчі акти у сфері освіти і науки у сенсі освіти дорослих у та наголошено, що наявні механізми почасти ускладнюють ситуацію, оскільки певною мірою суперечать один одному та загалом пригальмовують розвиток вітчизняної системи освіти дорослих.

Окреслено прогресивні зміни, які відбулися останнім часом у сфері нормативно-правового урегулювання цієї сфери. Зокрема включення статті 18 «Освіта дорослих» у зміст Закон України «Про освіту»; підготовка проекту Закону України про освіту дорослих, в якому визначено правові, організаційні та економічні засади функціонування й розвитку цієї сфери в Україні та окреслено умови щодо ефективної співпраці заінтересованих сторін із метою реалізації права дорослої особи на безперервне навчання впродовж життя.

Схарактеризовано зміст проекту Закону України «Про освіту дорослих», викладений у 10 розділах, які містять 43 статті, прикінцевих і перехідних положеннях та його роль у розвитку національної системи освіти дорослих. Обґрунтовано сукупність певних ризиків, з яким пов'язано подальше відтермінування прийняття Закону про освіту дорослих для України.

Ключові слова: *освіта дорослих, освіта впродовж життя, законодавче забезпечення, проект Закону України про освіту дорослих, система освіти.*

Larysa Lukianova

Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, director.

**LEGISLATIVE REGULATION OF ADULT EDUCATION IN UKRAINE:
ADOPT THE LAW OR CAN WE STILL WAIT...**

Abstract. *Оглядова стаття присвячена проблемі законодавчого урегулювання освіти дорослих в Україні. Схарактеризовано ключову роль, яку наразі відіграє освіта дорослих у вирішенні багатьох економічних викликів, подоланні соціальної нерівності, формуванні у суспільстві відповідальності та довіри, покращенні психологічного здоров'я людей різного віку; висвітлено розвиток цього освітнього напрямку як невід'ємної складової освіти впродовж життя.*

Обґрунтовано значення нормативно-правового забезпечення освіти дорослих та доведено важливість створення законодавчої бази в Україні, вагомість якої посилюється умовами, спричиненими військовою агресією російської федерації. Проаналізовано законодавчі акти у сфері освіти і науки у сенсі освіти дорослих у та наголошено, що наявні механізми почасти ускладнюють ситуацію, оскільки певною мірою суперечать один одному та загалом пригальмовують розвиток вітчизняної системи освіти дорослих.

Окреслено прогресивні зміни, які відбулися останнім часом у сфері нормативно-правового урегулювання цієї сфери. Зокрема включення статті 18 «Освіта дорослих» у зміст Закон України «Про освіту»; підготовка проекту Закону України про освіту дорослих, в якому визначено правові, організаційні та економічні засади функціонування й розвитку цієї сфери в Україні та окреслено умови щодо ефективної співпраці заінтересованих сторін із метою реалізації права дорослої особи на безперервне навчання впродовж життя.

Схарактеризовано зміст проекту Закону України «Про освіту дорослих», викладений у 10 розділах, які містять 43 статті, прикінцевих і перехідних положеннях та його роль у розвитку національної системи освіти дорослих. Обґрунтовано сукупність певних ризиків, з яким пов'язано подальше відтермінування прийняття Закону про освіту дорослих для України.

Keywords: *освіта дорослих, освіта впродовж життя, законодавче забезпечення, проект Закону України про освіту дорослих, система освіти.*

Постановка проблеми. Світовими тенденціями, які наразі окреслюють роль освіти дорослих в Україні, стали процеси глобалізації, інформатизації; посилення міжнародного співробітництва й інтеграції у сфері освіти, а також нагальні потреби у постійному підвищенні кваліфікації працівників усіх галузей економіки, навчанні та перенавчанні безробітних, освіта людей літнього віку.

Підкреслимо, одним із вагомих показників розвитку системи освіти дорослих є рівень її нормативно-правового забезпечення. Вивчення досвіду європейських країн показало, що більшість з них має сформовану законодавчу базу, яка конкретизує цілі освіти дорослих, принципи й механізми державної підтримки, рівень відповідальності держави тощо (Лук'янова, 2017).

Для України створення відповідної законодавчої бази є надзвичайно важливим питанням, вагомість якого посилюється умовами, в яких опинилася країна через військову агресією російської федерації. Велика кількість людей у наслідок вимушеного переселення, зруйнованого виробництва тощо втратили роботу й потребують перенавчання, перепідготовки, перекваліфікації. Так за результатами опитування, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг», наприкінці квітня 2022 року 39% українців втратили роботу (у березні їх було 53%); 40% з них – не вірять, що зможуть повернутися на попереднє місце праці; 58% респондентів готові перекваліфікуватися на іншу професію (Майже 40% українців).

З урахуванням зазначеного, особливо увиразнюється відсутність в Україні взаємоузгодженої цілісної нормативної бази, як основи для формування політики у сфері освіти і навчання дорослих. Відсутність профільного закону нерідко створює певні колізії. Наприклад, може стати підставою для відмови казначейством у здійсненні відповідних виплат на освіту дорослих або небажання органів місцевого самоврядування вкладати кошти у створення центрів чи інших закладів освіти дорослих.

Наразі Україна залишається однією з небагатьох європейських країн, які не мають законодавчого забезпечення розвитку освіти дорослих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні останніми роками набули актуальності наукові розвідки щодо науково-теоретичних і науково-методичних основ навчання освіти і дорослих, значно посилилася увага до питання законодавчого урегулювання та управління у сфері освіти дорослих.

Теоретичному осмисленню означеної проблеми у сенсі її цілісності та спрямованості на головний пріоритет – особистість – присвячено фундаментальні праці українських вчених. Зокрема теоретико-методологічні основи освіти дорослих у системі неперервної освіти вивчали В. Аніщенко, Л. Лук'янова, С. Прийма, Л. Тимчук та ін.; андрагогічні засади післядипломної професійної освіти обґрунтовували Л. Набока, В. Пуцов Т. Сорочан та ін.; особливості й технології навчання дорослих розглядали О. Дубасенюк, М. Кадемія, О. Рассказова, С. Сисоєва; андрагогічні компаративістські дослідження здійснили С. Бабушко, О. Баніт, В. Давидова, М. Дернова, О. Жижко, О. Огієнко та ін., історико-педагогічний шлях освіти дорослих студіювали Л. Вовк, З. Гіптерс та ін.

Мета статті. Обґрунтування нагальності законодавчого регулювання освіти дорослих в Україні.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасного стану законодавчого урегулювання освіти дорослих показав, що вести мову про повну відсутність відповідного законодавства в Україні є не зовсім коректним. Так окремі положення щодо унормування різних аспектів цієї сфери представлено у Конституції України, Законі України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про професійний розвиток працівників»; «Про зайнятість населення» й інших законодавчих актах у сфері освіти і науки. Проте вивчення чинного законодавства показало, що наявні механізми лише ускладнюють ситуацію, оскільки доволі часто певною мірою суперечать один одному або по-різному трактують одне й те саме положення, що загалом гальмує розвиток вітчизняної системи освіти дорослих.

Останнім часом Україна здійснила важливі кроки. По-перше, у 2017 році було прийнято Закон України «Про освіту», за яким освіту дорослих, зокрема післядипломну освіту, названо невід’ємними складниками системи освіти країни (стаття 10). Уперше в українському законодавстві до змісту Закону було включено статтю 18 «Освіта дорослих», в якій ця освітня галузь розглядається як складова освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки. Названо її складники: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб’єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

Зазначимо, окремі положення статті є певною мірою суперечливими. Зокрема курси підвищення кваліфікації та післядипломна освіта трактуються як окремі складники освіти дорослих. Водночас далі за контекстом йдеться, що післядипломна освіта включає підвищення кваліфікації.

По-друге, наступним важливим кроком стало прийняття рішення щодо доцільності підготовки окремого Закону України Про освіту дорослих. Хоча цьому передували широкі дискусії, організовані Міністерством освіти і науки (МОН) України, в яких мало місце не завжди схвальне ставлення до означеного рішення. Проте у вересні 2020 року МОН України вже було винесло на громадське обговорення проєкт цього Закону, ініціаторами й співавторами якого стали Міністерство освіти і науки України, Українська асоціація освіти дорослих та Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України (МОН України, 2020).

Проєкт Закону України про освіту дорослих (закон про освіту дорослих, 2022).

Законопроект (*реєстраційний № 7039*) визначає правові, організаційні та економічні засади функціонування й розвитку системи освіти дорослих в Україні, окреслює умови щодо ефективної співпраці заінтересованих сторін із метою реалізації права дорослої особи на безперервне навчання впродовж життя. У документі наголошено, що держава підтримує та заохочує неперервний розвиток особистості через формування усвідомленої потреби в безперервному навчанні, формуванні культури неформального та інформального навчання. На думку розробників законопроект сприятиме ефективній співпраці усіх заінтересованих сторін з метою реалізації права дорослої особи на навчання впродовж життя, задоволення її особистісних потреб з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки.

Цілі, сформульовані розробниками законопроекту розкривають основні проблеми, що існують у цій сфері. Зокрема йдеться про відсутність належних умов для розвитку освіти дорослих, розуміння її сукупної цінності, неузгодженість з європейським законодавством і практикою тощо.

Підкреслимо, зміст Закону стосується різних напрямів, неописаних раніше у національному законодавстві. Йдеться про визначення правових, організаційних і економічних засад функціонування та розвитку системи освіти дорослих, створення умов для ефективної співпраці усіх суб'єктів освітнього процесу, а також реалізації права осіб на безперервне навчання з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки.

Серед найбільш вагомих завдань, на вирішення яких спрямовано законопроект, слід назвати: створення умов для розвитку освіти дорослих на засадах комплексного розуміння її суспільної цінності та значущості; визначення пріоритетних напрямів освіти дорослих, які б, зокрема, забезпечили формування у дорослих осіб ключових компетентностей; структурування системи освіти дорослих; визначення засад співробітництва між державою, органами місцевого

самоврядування та провайдерами освіти дорослих; створення підґрунтя правових основ діяльності нових інституцій у сфері освіти дорослих.

Законопроект закріплює освіту дорослих як окремий складник освіти, що має суспільну цінність; закладає інституційні основи співробітництва між державою, органами місцевого самоврядування та провайдерами освіти дорослих, а також передбачає елементи саморегулювання у цій сфері освіти.

Структура законопроекту складається із 10 розділів, які містять 43 статті, та прикінцевих і перехідних положень (табл. 1) (Закон про освіту дорослих, 2022)

Таблиця 1

Структура проекту Закону України «Про освіту дорослих»

Розділи	Статті
РОЗДІЛ I загальні положення	Ст.1. Основні терміни та їх визначення Ст. 2. Законодавство України про освіту дорослих Ст. 3. Державна політика у сфері освіти дорослих Ст. 4. Право на освіту дорослих
РОЗДІЛ II Система освіти дорослих	Ст. 5. Система освіти дорослих Ст. 6. Складники освіти дорослих Ст. 7. Додаткова – особистісно орієнтована освіта і навчання Ст. 8. Громадянська освіта у сфері освіти дорослих Ст. 9. Безперервний професійний розвиток, у тому числі післядипломна освіта Ст. 10. Компенсаторна освіта Ст. 11. Формаційна освіта
РОЗДІЛ III Освітній процес у сфері освіти дорослих	Ст.12. Організація освітнього процесу у сфері освіти дорослих Ст.13. Форми організації освітнього процесу у неформальній освіті дорослих Ст. 14. Освітні програми неформальної освіти Ст. 15. Індивідуальні програми стажування Ст. 16. Освітні та просвітницькі заходи, освітні проєкти
РОЗДІЛ IV Документи про освіту та визнання результатів навчання у сфері освіти дорослих	Ст. 17. Документи про освіту дорослих Ст. 18. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти Ст. 19. Особисте освітнє портфоліо

РОЗДІЛ V Учасники освітнього процесу	Ст.20. Учасники освітнього процесу у сфері освіти доросли Ст. 21. Здобувачі освіти доросли Ст. 22. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові та інші працівники в системі освіти дорослих.
РОЗДІЛ VI Надавачі послуг у сфері освіти дорослих	Ст. 23. Статус та засади діяльності надавачів послуг у сфері освіти дорослих Ст. 24. Права та обов'язки надавачів послуг у сфері освіти дорослих Ст.25. Типи надавачів послуг у сфері освіти дорослих
РОЗДІЛ VII Управління у сфері освіти дорослих	Ст. 26. Органи управління у сфері освіти дорослих Ст. 27. Повноваження Кабінету Міністрів України Ст. 28. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки Ст. 29 – Ст. 31. Повноваження інших державних органів Ст.32. Повноваження Ради Міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування Ст. 33. Участь професійних спілок, організацій роботодавців, їх об'єднань в управлінні у сфері освіти дорослих
РОЗДІЛ VIII Забезпечення якості в системі освіти дорослих	Ст. 34. Система забезпечення якості освіти дорослих Ст. 35. Забезпечення академічної доброчесності у сфері освіти дорослих Ст. 36. Ліцензування діяльності у сфері освіти дорослих Ст. 37. Акредитація у сфері освіти дорослих Ст. 38. Нагляд (контроль) у сфері освіти дорослих С. 39. Інституційний аудит
РОЗДІЛ IX Економічні відносини	Ст. 40. Майно надавачів послуг у сфері освіти дорослих Ст. 41. Фінансування системи освіти дорослих Ст. 42. Фінансово-господарська діяльність надавачів послуг у сфері освіти дорослих
РОЗДІЛ X Міжнародне співробітництво	Ст. 43. Міжнародне співробітництво в сфері освіти дорослих
РОЗДІЛ XI Прикінцеві та перехідні положення	

З табл. 1 видно, що законопроект вирізняється включенням нових розділів і статей, за якими унормовують питання, які раніше взагалі не підпадали у законодавче поле або трактувалися зовсім по-іншому. Наприклад, визначені складники системи освіти дорослих суттєво відрізняються від викладених у статті 18 Закону України Про освіту. Зокрема названо 5 складників: додаткова – особистісно орієнтована освіта і навчання (вільна і необмежена, у тому числі

післядипломна освіта – регламентована і (майже) обов’язкова в певних випадках); громадянська освіта; безперервний професійний розвиток, у тому числі післядипломна освіта; компенсаторна освіта (здобуття будь-яких рівнів загальної середньої освіти дорослими особами); формаційна освіта (здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти в нетрадиційному віці або повторно).

Законопроект містить норми, що забезпечують можливість дорослим особам здобувати фахову передвищу, вищу освіту повторно на умовах пільгового кредитування та визначає типи надавачів послуг у сфері освіти дорослих та їх особливості, повноваження органів управління, систему забезпечення якості та економічні відносини у сфері освіти дорослих;

У законодавчий обіг вперше офіційно введено термін «провайдер освіти дорослих» та описано окремі категорії провайдерів освіти дорослих. Наприклад, центри освіти дорослих (провайдери, що працюють за різними програмами неформальної освіти дорослих і виконують соціальну функцію) та заклади освіти дорослих (надають освіту дорослих у певній галузі).

Закладається законодавча основа функціонування центрів освіти дорослих як комунальних осередків освітньої діяльності для дорослого населення, що відповідає політиці децентралізації, зокрема щодо розширення повноважень формування і реалізації регіональної освітньої політики відповідно до потреб громад.

Підкреслимо, ще один важливий аспект. У законопроекті визначено правові механізми взаємодії між формальною та неформальною освітою дорослих, спрямовані на розширення доступу дорослих осіб до формальної освіти та визначення правил здобуття дорослими особами формальної, неформальної та інформальної освіти. Так вперше у законодавче поле України підпадає питання щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної або інформальної освіти дорослих для присудження повних або часткових освітніх кваліфікацій, що здійснюється кваліфікаційними центрами або роботодавцями.

Серйозна увага у законопроекті приділена професійному розвитку, зокрема й питанням заохочення роботодавців інвестувати в професійний розвиток своїх працівників. Вважаємо, що сукупність таких засобів представлена достатньо повно. Йдеться і про надання пільг при оподаткуванні у випадку забезпечення роботодавцями робочих місць для навчання дорослих і про зниження суми податків на величину понесених витрат на навчання працівників. Розробники акцентували про надання на пільгових умовах короткострокових і довгострокових кредитів для організації професійного навчання працівників; надання субсидій, грантів для покриття витрат роботодавців на участь у програмах навчання на робочих місцях, а також надання субсидій, грантів роботодавцям на навчання прийнятих на роботу дорослих осіб без навичок. Передбачено також відшкодування витрат роботодавця на виплату заробітної плати працівникові на період його навчання (оплачуваної відпустки); запровадження механізмів заміщення працівників, які тимчасово залишають робоче місце у зв'язку із навчанням.

9 лютого 2022 року Уряд України підтримав проект Закону «Про освіту дорослих». Міністр освіти і науки України С. Шкарлет зазначив, що прийняття цього Закону стане першим кроком до формування якісної системи освіти для дорослих, створення умов для ефективної співпраці та реалізації права осіб на безперервне навчання з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки (Уряд підтримав законопроект, 2021).

28 лютого 2022 року у Верховні Раді було зареєстровано альтернативний проект Закону України «Про навчання та освіту дорослих», № реєстрації [7039-1](#), від 28.02.2022. Суб'єктами права законодавчої ініціативи стали Народні депутати України. Наразі альтернативний варіант законопроекту знаходиться на експертизі.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Сучасна система освіта дорослих в Україні дедалі більше набуває вагомості у сучасному соціумі, водночас вона має сукупність проблем. Найбільш суттєвими з

них і такими, що вимагають негайного розв'язання є розроблення відповідного комплексу заходів нормативного й правового регулювання.

Наразі проєкт Закону України «Про освіту дорослих» пройшов громадське обговорення, погодження заінтересованих центральних органів виконавчої влади та соціальних партнерів, пройшов антикорупційну, регуляторну та правову експертизу. З урахуванням сучасних реалій прийняття цього закону для України є надзвичайно важливим. Натомість подальше відтермінування процедури його прийняття пов'язано із сукупністю певних ризиків, найбільш вагомими з них є:

- зниження ефективності реалізації державних рішень, оскільки базовий закон є підставою для формування політики у сфері освіти і навчання дорослих;
- уповільнення процесів відновлення України від наслідків російської військової агресії, оскільки освіта дорослих відіграє ключову роль у вирішенні багатьох економічних викликів, подоланні соціальної нерівності, формуванні відповідальності та довіри у суспільстві;
- негативний вплив на репутацію України серед партнерів країн ЄС, які надають допомогу у війні з російською федерацією, оскільки розвиток цього освітнього напрямку є сьогодні стратегічним завданням багатьох країн Європейського Союзу, окрім того Україна підписала «Угоду про Асоціацію з ЄС», де у статті 433 зазначено, що держава має працювати у напрямку впровадження освіти впродовж життя.

Список використаних джерел

Закон України Про освіту. (2017, 5 вересня). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Закон про освіту дорослих (2022). URL: [3-н про ОД-сайт.pdf](#)

file:///C:/Users/Asus/Desktop/%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0_%D0%B7-

Лук'янова, Л. (2017). Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід. Київ: ТОВ «ДКС Центр». <https://bit.ly/37ArWn0>

Майже 40% українців, які втратили роботу через війну, так і не працевлаштувалися. (2022). URL:
https://galinfo.com.ua/news/mayzhe_40_ukraintsiv_yaki_vtratyly_robotu_cherez_v_iynu_tak_i_ne_pratsevlashtuvalysya_384723.html)

Міністерство освіти і науки України. (2020, 7 вересня). МОН пропонує для громадського обговорення проєкт Закону України «Про освіту дорослих».
<https://bit.ly/3lWykec>

Уряд підтримав законопроект щодо освіти для дорослих (2021).
<https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-pidtrimav-zakonoproekt-shchodo-osviti-dlya-doroslih>

References (translated and transliterated)

Zakon Ukrainy Pro osvitu. (2017, 5 veresnia). URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Zakon pro osvitu doroslykh (2022). URL: Z-n pro OD-sait.pdf
file:///C:/Users/Asus/Desktop/%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0_%D0%B7-

Lukianova, L. (2017). Zakonodavche zabezpechennia osvity doroslykh: zarubizhnyi dosvid. Kyiv: TOV «DKS Tsentр». <https://bit.ly/37ArWn0>

Maizhe 40% ukraintsiv, yaki vtratyly robotu cherez viinu, tak i ne pratsevlashtuvalysia. (2022). URL:
https://galinfo.com.ua/news/mayzhe_40_ukraintsiv_yaki_vtratyly_robotu_cherez_v_iynu_tak_i_ne_pratsevlashtuvalysya_384723.html)

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2020, 7 veresnia). MON proponuie dlia hromadskoho obhovorennia proiekt Zakonu Ukrainy «Pro osvitu doroslykh».
<https://bit.ly/3lWykec>

Uriad pidtrymav zakonoproekt shchodo osvity dlia doroslykh (2021).
<https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-pidtrimav-zakonoproekt-shchodo-osviti-dlya-doroslih>